

Strategije kanadskega zgodovinskega romana

Marcello Potocco

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Titov trg 5, SI-6000 Koper
marcello.potocco@fhs.upr.si

Članek skuša ob izbranih primerih pokazati, da sta pesnitvi E. J. Pratta Brébeuf and his Brethren in Towards the Last Spike služili kot možen vir narativnih strategij za kasnejše avtorje, hkrati pa s svojo narod potrjujočo obravnavo kanadske zgodovine spodbudili besedila, ki z enakimi pripovednimi strategijami relativizirajo skupno nacionalno zgodovino.

Ključne besede: literatura in zgodovina / kanadska književnost / poezija / Pratt, E. J. / zgodovinska pripoved / nacionalna identiteta

Herb Wyile med možnimi razlogi za porast zgodovinske naracije v kanadski literaturi na prelomu med 20. in 21. stoletjem (med drugim) našteva niz okoliščin, ki so specifične za kanadski literarni sistem: [...] dejstvo, da je [sistem] prerasel kolonialno mentaliteto, v okviru katere je bila kanadska zgodovina razumljena kot nekaj obrobnega [...], željo po raziskovanju in izpodbijanju preozko definirane narodne preteklosti [...] ter bojazen pred nezadostnim razlikovanjem kanadske kulture in identitete v odnosu do Združenih držav Amerike« (*Speaking* 5–6). Okoliščine, ki jih navaja, niso povsem nove; razraščale so se skozi večino 20. stoletja, kar priznava tudi Wyile, ko zatrjuje, da »današnji uspeh zgodovinskega leposlovja v Kanadi nikakor ni brez predhodnikov.« Zgodovinske romane ter zgodovinske romanse beležimo že v drugi polovici 19. stoletja (Wyile, *Speaking* 6) – omeniti velja vsaj roman *The Golden Dog* (1877) Williama Kirbyja – vendar Ronald Hatch po drugi strani opozarja, da se je pravi zgodovinski roman razvil šele po prvi svetovni vojni, česar ni težko razložiti v luči kanadske politične zgodovine.

Prvi samostojni nastopi kanadske zunanje politike v dvajsetih letih 20. stoletja in nato Westminsterški statut, ki je stopil v veljavo leta 1931 in je britanskim dominijem omogočal skoraj popolno zakonodajno oblast, so bili v veliki meri posledica odnosov na bojiščih med 1. svetovno vojno, posebej zato, ker so doprinos in izgube, ki so jih preživeli britanski dominiji, spodbudili nacionalna čustva, hkrati z željo po večji avtonomnosti (Hillmer). Prva svetovna vojna je bila tako idealna snov za vznik zgodovinskega romana, ne le – kot meni Hatch – ker naj bi avtorji zaradi vojne in

prihajajoče *velike depresije* zaslutili spremembe v zgodovinskem dogajanju. Pripoved, ki je govorila o kanadskih naporih med 1. svetovno vojno, je lahko postala medij prikritega nacionalizma. Roman *Barometer Rising* (1941) Hughja MacLennana, ki je eden najznačilnejših tovrstnih romanov, skuša, kot se izrazi Hatch, skozi zgodbo glavnega protagonista Kanado zbuditi iz dolgotrajnega kolonialnega dremeža (83). Ne pokaže pa zares tudi prehoda iz konvencij realističnega opisovanja in z njim povezanega razumevanja preteklosti kot objektivne totalitete k drugačnim narativnim tehnikam. Te so prevladale šele v šestdesetih letih 20. stoletja, ko je bilo treba »posameznika usmeriti k zgodovini«, bralca pa prisiliti, da bi »se zavedel prvin naracije in interpretacije v vseh razlagah preteklosti« (Hatch 80–81).

Menim, da je bilo kaj takega mogoče šele, ko se je zmanjšal pomen v osnovni ideološke potrebe, prisotne v kanadski literaturi, to je vzpostaviti nacionalni mit. Mit lahko, tako kot Northrop Frye in Paul Ricoeur, razumemo kot način strukturiranosti pripovedi; Ricoeur meni, da je mit temelj identitete, ki je zgrajena kot narativni dogodek (Frye, *Anatomija*; Ricoeur 141–142), s tem pa tudi temelj naracije tako v leposlovju kot v zgodovinopisju. Sprememba v načinu pripovedi je zato temeljno povezana s spremembo v (samo)represzentaciji mita. Pričujoča obravnava zato dopolnjuje raziskave, ki so se doslej ukvarjale s kanadskim utemeljitvenim mitom: v Sloveniji mednje sodijo predvsem prispevki »Northrop Frye in Margaret Atwood: Njun odnos do kanadske samobitnosti in kulture« (1997) Mirka Juraka, »Thematics and its Aftermath: A Meditation on Atwood's Survival« (2014) Michelle Gadpaille ter moja raziskava »Nacionalni imaginariji: Literarni imaginariji, različice nacionalnega poziva v literaturi in v literarnih kontekstih« (2012).

Historiografska pripoved v verzih kot utemeljitveni mit in vzorec pripovednih strategij

V poizkusih utemeljevanja kanadskega nacionalnega mita so kanadski pesniki pogosto uporabljali besedila prvotnih raziskovalcev, med katerimi so bili zapiski Jacquesa Cartierja (1491–1557) in zlasti Davida Thompsona (1770–1857) ter Samuela Hearna (1745–1792) in tudi kasnejša historiografska poročila o Kanadi zapisana v angleškem jeziku. Na to značilnost je opozoril že Victor Hopwood in jo ponavlja Frye v »Sklepu« k Literarni zgodovini Kanade, ko poudarja, da kanadski literarni duh – za razliko od tistega v evropskih književnostih – ni bil utemeljen v mitu, temveč v zgodovinskih pripovedih prvih raziskovalcev (»Conclusion« 356).

Skupaj s fryevskimi predstavami o Kanadi kot divji, nenaseljeni in negostoljubni deželi, o kanadski mentaliteti kot mentaliteti izolacije in ne

komunikacije, je bil kanadski nacionalni mit najpogosteje razumljen v povezavi s Kanado kot dvokulturno nacijo, pri tem pa ni nepomembno, da so fryevske definicije kanadske mentalitete in kanadskega kulturnega mita znatno izhajale iz podobja, ki ga je v svojih literarnih delih uporabljal pesnik Edwin John Pratt (1882–1964) (gl. Djwa). Z nekaj izjemami Prattova dela pripadajo zvrsti, za katero se je v Kanadi uveljavil izraz »long poem« (Rae 18–19), ki pa nikoli ni bila natančno definirana, zato se razpon tako poimenovanih del giblje od pesniškega cikla – kot bomo videli v primeru Johna Newlova (1938–2003) – do epske pesnitve, kot je pri Prattu. Prattove pesnitve, tudi tiste, v katerih opisi in tematizacija kanadskega prostora nimajo konstitutivne vloge, skoraj brez izjeme sledijo zgodovinski snovi, ta pa sega od nesreče Titanika do epizod iz druge svetovne vojne. Za njegovi najpomembnejši pesnitvi, *Brébeuf and his Brethren* (1940) in *Towards the Last Spike* (1952), bom skušal pokazati, da sta služili kot vir pripovednih strategij, ki so jih uporabljali kasnejši romanopisci, a sta bili hkrati ovira pri uveljavljanju večje raznolikosti kanadskega zgodovinskega romana.

Pesnitev *Brébeuf and his Brethren* si za snov jemlje mučeništvo jezuitskih misijonarjev na takrat francoskih ozemljih Severne Amerike. Glavna vira Prattove pesnitve, ki se začne z letom 1625, ko se je na kanadskih tleh izkrcal vodja misijona Jean de Brébeuf, konča pa z Brébeufovo smrtjo leta 1649, sta zgodovinski zaris iz leta 1867 *The Jesuits in North America in the Seventeenth Century* Francisa Parkmana ter zbirka jezuitskih poročil (*Relations des Jésuites de la Nouvelle-France*), v angleškem prevodu znana kot *The Jesuit Relations and Allied Documents*, ki je bila tudi izvorni Parkmanov vir. Čeprav Prattova pesnitev sledi tudi delovanju drugih misijonarjev, je glavna pozornost namenjena Brébeufu, ki je bil razglašen za svetnika deset let pred nastankom pesnitve. Zdi se, da je bila izbira junaka namerna; že Parkman poudarja, da je Brébeuf plemiškega porekla in iste vrste, »iz katere so izšli angleški grofje Arundel« (389). Kot potomec normanskega plemstva je bil Brébeuf lahko vsaj pogojno sprejemljiv kot junak obeh prevladujočih etničnih skupin, britanske in francoske, in tako ustrezen prototip narodnega junaka (prim. Tschachler 99). Izbira junaka potemtakem reproducira mit o dvokulturnem temelju kanadske nacije, a na račun nezanemarljivih poenostavitev. Ravnanje indijanskih akterjev skorajda v celoti omejuje na krutost t. i. irokeške konfederacije (Nyland 114–115), prav tako v celoti izpusti aluzije na konfederacijo Huronov, katere populacija je ob začetku misijona štela 25.000 prebivalcev, po njegovem propadu pa se je razpršila na posamične skupine po nekaj sto prebivalcev (gl. Heidenreich).

Za Hurone je bil usoden splet iz Evrope prenesenih epidemij ter napadov Irokezov, ki so bili spričo trgovanja s kožuhovino v nenehnih konfliktih s francoskimi kolonizatorji (Parrott).¹ Z izpustom s tem poveza-

nih informacij se Pratt izogne opisu kompleksnejše slike odnosov med Indijanci in prišleki iz »starega sveta«, a tudi poglobljanju v ekonomske in politične konflikte med kolonizatorji samimi, čeprav so prav ti v okviru sedemletne vojne slednjič privedli k preureditvi razmerij na »novem« kontinentu. Izpust kompleksnejše slike odnosov je bil potreben predvsem zato, da francoskih bralcev ne bi opominjal na dokončno angleško dominacijo nad kontinentom, na izgon Akadijcev in na druge travmatične točke anglo-francoskih odnosov v Kanadi. Prav v tem Prattovo ustvarjanje nacionalnega mita sledi dvokulturnemu temelju kanadske nacije, vendar po mnenju novejših literarnih zgodovinarjev vprašljivo, saj s potlačitvijo staroselcev kot tretje možne osnove kanadske nacije izgublja svojo verodostojnost (Redekop 57). Potlačitev staroselcev se kaže v stereotipnih prikazih zlasti irokeških indijancev, na katere opozarja Agnes Nyland, prav tako pa ob vprašanju smrti v prizorih mučenja. Magdalene Redekop opozarja na kulturni razkorak v obeh perspektivah: indijanski, ki Brébeufa kot ritualno žrtev razume v »primitivni« dobesednosti (zato iz telesa trgajo srce, mesarijo mišice itn., da bi z njimi iz žrtve iztrgali tudi fizično moč), ter evropski, ki svoj krščanski pogled izrazi v figurativnem jeziku, kot vprašanje psihološke zdržljivosti v imenu vere (Redekop 53, 55). Pripovedovalec, ki privzema perspektivo misijonarjev, se tako poistoveti s prepričanjem o kulturni dominaciji evropskega sveta, četudi ne povsem brez ambivalence.

Na drugi strani – a z istim namenom – se Pratt izogiba poudarjanju fiktivnosti v besedilu. Dosledno rabo Prattovih virov so literarni zgodovinarji opazili relativno zgodaj; Lee Briscoe Thompson tudi ugotavlja, da je »linearna pripoved, ki strogo sledi tradicionalnim virom,« značilnost kanadske zgodovinske poezije na splošno (166), zato ne preseneča, da se je za t. i. »long poem« uveljavilo sinonimno poimenovanje *dokumentarna pesem*. Podobno oblikovanje naracije je prisotno v nekaterih značilnih zgodovinskih romanih, vprašanje pa je, v kakšni funkciji dokumentarnost nastopa v enem ali v drugem primeru. Z dokumentarnim oblikovanjem nimam v mislih le tistega, kar Francesco Pontuale imenuje »realizem pripovedi«, to je, da Pratt opisuje ljudi, ki so dejansko živeli, da se sklicuje na znane in aktualne zgodovinske dogodke ali da pesnitev s formalno členitvijo zvesto sledi časovni členitvi jezuitskih dnevnikov, ki so bili Prattov vir. Najprepričljiveje Prattovo težnjo po dokumentarnosti prikaže Nylandova ob natančni primerjavi odlomkov iz jezuitskih poročil in Prattove obdelave istih dogodkov. Nylandova opozarja, da je Pratt malodane dobesedno sledil svojim virom – razlike v izboru ali spremembi besednjaka so marsikje nastajale predvsem zaradi verzifikacijske sheme (Nyland 108–115).

Naj zadostuje prikaz dveh tovrstnih odlomkov. Takole zapisuje Brébeuf v svojem poročilu:

We shall receive you in a Hut, so mean that I have scarcely found in France one wretched enough to compare it with; that is how you will be lodged. Harassed and fatigued as you will be, we shall be able to give you nothing but a poor mat, or at most a skin, to serve you as a bed; and, besides, you will arrive at a season when miserable little insects that we call here Taouhac, [...]; and this petty martyrdom, not to speak of Mosquitoes, Sandflies, and other like vermin, lasts usually not less than three or four months of the Summer. (*The Jesuit relations*, Zv. 10, 91)

V Prattovi pesnitvi je odlomek spremenjen takole:

we can offer you
The shelter of a cabin lowlier
Than any hovel you have seen in France.
As tired as you may be, only a mat
Laid on the ground will be your bed [...]
This country is the breeding place of vermin.
Sandflies, mosquitoes haunt the summer months. (Pratt 68)

Približno tristo verzov prej Pratt zapiše:

So with native help
The Fathers built their mission house [...]
'No Louvre or palace is this cabin,' wrote
Brébeuf, 'no stories, cellar, garret, windows
No chimney -- only at the top a hole
To let the smoke escape. Inside, three rooms
With doors of wood alone set it apart
From the single long-house of the Indians.
The first is used for storage; in the second
Our kitchen, bedroom and refectory;
Our bedstead is the earth; rushes and boughs
For mattresses and pillows; in the third,
Which is our chapel, we have placed the altar,
The images and vessels of the Mass.' (Pratt 60)

Brebéufov izvornik pa se glasi takole:

The cabins of this country are neither Louvres nor Palaces, nor anything like the buildings of our France [...] I cannot better express the fashion of the Huron dwellings than to compare them to bowers or garden arbors [...] There are no different stories; there is no cellar, no chamber, no garret. It has neither window nor chimney, only a miserable hole in the top of the cabin, left to permit the smoke to escape. (*The Jesuit relations*, Zv. 8, 107)

Že Briscoe Thompsonova ugotavlja, da se dokumentarna pripoved zgodovinske poezije »izogiba umetniškemu ponarejanju zgodovinskega

konsenza o poteku stvari« (166). S tem avtorica pravzaprav nakazuje povezavo med navideznim realizmom pripovedi in nacionalnim ideološkim pozivom. Še mnogo jasnejše je v povezavi s Prattom stališče Redekopove, ki ugotavlja, da pesnitev *Brébeuf and his Brethren* spada med tiste dokumentarne pesmi, kjer so izvorni dokumenti najpogosteje namenoma vstavljeni nevsiljivo in se zabrisujejo v fikcijski, avktorialni pripovedovalčevi perspektivi, tako da se izgubi razlika med virom in avtorjevim oblikovanjem (Redekop 52, 56 isl.). Na ta način Pratt ne zakriva le svojih dodatkov, temveč vse, kar je iz selekcije gradiva namenoma izpadlo: politične in ekonomske interese kolonizatorjev, konfliktna razmerja med Indijanci in tudi kakršenkoli namig na evropsko katoliško reformacijo. Izpustov je še mnogo več in nekateri – npr. predelava Brébeufovih v jezuitskih poročilih izpričanih sanj in vizij, iz katerih izpadejo simboli španske in francoske kolonizacije (Pratt 80; prim. Redekop) – so še posebej pomenljivi.

Pratt pazljivo strukturira pesnitev tako, da ne izpostavlja fikcijske narave besedila, marveč z vsiljeno pripovedjo, ki je le na videz objektivna, bralca usmerja v identifikacijo z zunajbesedilnim svetom, kakršen naj bi dejansko bil. Prav s to vsiljeno pripovedjo oblikuje poenotujoč nacionalni mit, v katerem je izpostavljena dvokulturnost na račun perspektive staroselcev.

Prattova druga pesnitev, *Towards the Last Spike*, ki so jo kljub opaženim estetskim slabostim v kanadski literarni zgodovini neprikrito razumeli kot poizkus kanadskega nacionalnega epa (prim. Buitenhuis 148–149), je zgrajena na podoben način. Sledi gradnji kanadske pacifiške železnice (CPR), ki jo Pratt predstavlja kot mitsko nacionalno dejanje. Kot poizkus nacionalnega epa se pesnitev pokaže na dveh ravneh – najprej v odnosu do elementa prostora, saj je s svojimi večkrat stereotipnimi predstavami prav ta pesnitev eden najpomembnejših virov, ki so Fryju služili pri njegovi definiciji nacionalnega imaginarija in njegovega odnosa do kanadskega fizičnega prostora. Druga raven je povezana s političnim pomenom, ki ga je železnica imela pri ustanavljanju Kanade. Izgradnja železnice je bila eden od pogojev, katerih izpolnitev je takratni premier John A. Macdonald obljubil Britanski Kolumbiji, da se je ta 20. julija 1871 pridružila Kanadski konfederaciji. Gradnja je bila končana 7. novembra 1885, in sicer po nemajhnih težavah na terenu in tudi na političnem prizorišču. Pesnitev je tako mogoče razdeliti na dve ravnini: prvo, ki opisuje gradnjo na terenu in katere del je tudi standardno podobje divje in neprijazne narave, ter drugo, ki prikazuje politično in finančno aktivnost, vključno s parlamentarnimi boji med Macdonaldom in opozicijo.

Obe ravni pesnitve sta zopet dokumentarno podprti, obdelava zgodovinske snovi enako natančna kot pri pesnitvi o Brébeufu. Vendar Pratt v *Towards the Last Spike* svoje vire uporablja manj dobesedno. Catherine

McKinnon Pfaff opozarja na vire, ki so v pesnitvi sledljivi, med drugim na arhiv parlamentarnih zapisnikov ter zbrane govore opozicijskega voditelja Sira Edwarda Blaka o korupcijskem škandalu, ki je spremljal gradnjo železnice in zaradi katerega je Macdonald za krajši čas moral odstopiti. Toda Pratt virov ne citira dobesedno, marveč v verze prenaša tipično retoriko razpravljalcev in učinek, ki jo ta sproža; v nespremenjeni obliki ponavlja le nekaj najznamenitejših fraz (McKinnon Pfaff 10). Pozornost, ki jo pripovedovalec posveča parlamentarnim razpravam, in pomen opozicijskih napadov na gradnjo čezcelinske železnice je tako mogoče videti v objektivizaciji epskega gradiva, a predvsem služi »miselnim bojem«, s pomočjo katerih Pratt prikaže zmagoslavje nacionalne vizije, ki je ne zaustavijo ne Macdonaldova bolezen, ne začasna odstavitev z oblasti in ne indijanski upori. Odnos do slednjih je posebej značilen, saj zadušena upora, ki so ju spričo zaostrenih socialnih razmer po nastanku Konfederacije sprožili métisi in Indijanci,² Pratt omeni le obrobno. Dotakne se ju prek reminiscence Macdonalda na obsodbo in obešenje uporniškega vodje, métisa Louisa Riela (1844–1885), vendar se ne sooči s politično kontroverznostjo sodnega procesa zoper Riela. Tudi tu, podobno kot v pesnitvi *Brébeuf and his Brethren*, zakriva poglobitev napetosti med frankofonim in anglofonim prebivalstvom, ki je sledila Rielovi obsodbi,³ medtem ko podobe upora (bizoni, métisi, duhovščina, Riel) tako kot znaki morebitnega tumorja izginejo po vsega nekaj verzih in se pokažejo le kot začasna ovira Macdonaldovemu projektu skupne države (Pratt 234–235).

Glavni namen uporabe zgodovinskih virov je torej tudi tu oblikovanje pripovedi, ki soustvarja nacionalni mit, kar je bilo možno predvsem zaradi pomena, ki ga je gradnja železnice imela ne le v političnem prostoru, marveč posebej v kanadskem kulturnem imaginariju (prim. Flynn). Oblikovanje poenotujoče nacionalne identifikacije in njeno razširjanje, pri katerem sta sodelovala kanadska literarna veda in kritiška recepcija z naklonjenim sprejemom obeh Prattovih pesnitev, pa je bilo, paradoksalno, eden izmed predpogojev za kasnejšo raznolikost kanadske zgodovinske pripovedi.

Sistemske spremembe in spremembe v naraciji

Ob Fryu, ki je v svojih kanadističnih spisih, tj. v »Sklepu« k Literarni zgodovini Kanade, v delu *The Bush Garden* ter v svoji recenziji antologije *The Book of Canadian Poetry* iz leta 1943 v veliki meri izhajal iz Prattovega podobja (»Conclusion«; *The Bush*), so imela bistveno vlogo pri razumevanju in soustvarjanju kanadskega nacionalnega imaginarija dela t. i. tematoškega kritičstva; značilne so definicije domnevno tipičnih kanadskih motivov in tem pri Margaret Atwood, D. G. Jonesu in Johnu Mossu (prim.

Cameron). Njihova nacionalistična podstat je sovpadla in bila pogojena z obeleževanjem stote obletnice ustanovitve Kanadske konfederacije (1867), v okvir katere je hote ali nehote sodila tudi prva izdaja Literarne zgodovine Kanade (Klinck).

Že pred prvo svetovno vojno so se v Kanadi pričele razvijati nacionalne kulturne institucije, vendar Desmond Pacey in Margaret Atwood opozarjata, da je do močnejše diferenciacije ustanov, ki so skrbele za širjenje poenotenga mita oziroma za nacionalno interpelacijo, prišlo šele sredi petdesetih let 20. stoletja (Pacey 493–494; Atwood, »On Writing«). Leta 1951 je Kraljeva komisija za nacionalni program razvoja literature, umetnosti in znanosti izdala t. i. Masseyjevo poročilo, katerega del so bile smernice za nadaljnje delovanje kanadskega kulturnega trga. Po njenem priporočilu je leta 1957 nastal Kanadski svet kot vladno svetovalno telo in sofinancer umetniških, šolskih in humanističnih znanstvenih praks (Massey 370–378), nastala sta nacionalna knjižnica in nacionalni filmski sklad; prišlo je do reorganizacije nacionalnega radia, ki je bil že od nastanka v tridesetih letih razumljen kot eden od branikov pred širjenjem množičnih vsebin iz Združenih držav Amerike.

Predvsem je za razpršitev reprodukcije nacionalnega mita poskrbel vse močnejši založniški trg z ustanovitvijo tretje generacije literarnih revij (*Tamarack Review*, *Contact*, *Fiddlehead*, *Tish*) in novih založb (Coach House, 1965; House of Anansi Press, 1966; Oberon, 1966), usmerjenih v izdajanje specifično kanadske literature. Literarni sistem so pomagale stabilizirati, ker so omogočile nabavo domačih virov v javnih knjižnicah, s čimer te niso več podpirale podrejenosti britanski kulturi ali ameriški književni produkciji, ki jo je kot nevarnost za kanadski trg opredelilo že Masseyjevo poročilo (Massey 133, 139). Zlasti knjižna zbirka *The New Canadian Library* pri založbi McClelland & Stewart je v razmeroma kratkem času oblikovala obrise kanadskega kanona (Lecker 656–671), delno zaradi monopola na založniškem trgu, še bolj pa zaradi politike ponatiskovanja besedil, namenjenih univerzitetnim programom in programom srednjega šolstva (Ross 14–15, 180). Posebej Atwoodova in Malcolm Ross opozarjata, da sta bila kanadski šolski sistem in visokošolsko izobraževanje še sredi petdesetih in šestdesetih let 20. stoletja usmerjena pretežno britansko (Atwood, *Survival* 29–31; Ross 180). Leta 1968 je bilo objavljeno poročilo »What Culture, What Heritage?«, v katerem avtorji opozarjajo na pomanjkanje nacionalnega čustva, ki bi upoštevalo obe »ustanovitveni« etnični skupini, v poučevanju pa je priporočalo povečanje kanadskih vsebin v kurikulum (Hodgetts 7, 13). Šolstvo je priporočilom sledilo, čeprav je bila diskusija o preveliki ali premajhni prisotnosti nacionalnih študij, zgodovine in literature prisotna vse do konca stoletja (prim. npr. L. Thompson 2; Harker 417–427).

Na ravni visokošolskega sistema je k preobratu prispevalo oblikovanje strokovnega tiska – izid Literarne zgodovine Kanade je bil najpomembnejši mejnik, a šele po drugi svetovni vojni so bile ustanovljene skoraj vse pomembnejše strokovne revije, denimo *Canadian Literature*, *ECW* in *Journal of Canadian Studies* –, ob tem pa oblikovanje študijskih programov, v katerih je bil opazen institucionalni pa tudi čustveno-intelektualni primat študija nacionalne literature (Rajan 135, 153). Oboje je pod vplivom fryevskih idej vodilo k situaciji, o kateri Barry Cameron zapiše, da so Kanado »v obdobju med letoma 1972–84 obvladovale [...] poetike, ki niso bile vzpostavljene zgolj na osnovi teorije, ampak na osnovi ideje o narodni enotnosti« (Cameron 111). Podobno je bilo značilno za historiografijo, saj sta se pod vplivom kvebeškega nacionalizma šele v tridesetih letih 20. stoletja v angleški Kanadi razvila nacionalno usmerjena ekonomska zgodovina Harolda Innisa ter t. i. lovrencijska šola zgodovinarstva, ki je izhajala iz Innisovega opozicijskega razmerja do Združenih držav in je dominirala do šestdesetih let 20. stoletja (Selby 139).

Šele po šestdesetih letih 20. stoletja je bil torej v zgodovinski pripovedi – tako znanstveni kot literarni – izprazen prostor prej prevladujoče nacionalistične paradigme, kar je omogočilo njeno diverzifikacijo. Če potegnemo sklep, da se bo ob večjem številu mehanizmov, ki omogočajo narodno samoutemeljevanje, razpršila in ošibila interpelacijska moč posamičnega instrumenta (Potocco 130), lahko sklepamo tudi, da se je ob širjenju institucij, ki so po drugi svetovni vojni prevzemale vlogo nacionalne interpelacije, literatura v veliki meri razbremenila te vloge, k čemur je dodatno pripomogel vzpon poststrukturalističnih teorij. Ob koncu sedemdesetih let 20. stoletja v Kanadi beležimo redefinicije diskurza o identiteti s koncepti regionalnih identitet, »literatur manjših razširjenosti« itn. Potrjevanje enovitega nacionalnega mita ne le ni bilo več potrebno, marveč pogosto ni bilo zaželeno, kar se je pokazalo v spremembah pripovednih strategij v kanadskih zgodovinskih romanih ter romanih, ki vključujejo zgodovinsko pripoved, po letu 1970.

Že v šestdesetih letih 20. stoletja pa je prehod k drugačni funkciji naračije zaznaven ravno v t. i. »long poem«. Značilen in kronološko gledano Prattu najbližji tovrstni primer je pesemski cikel »The Pride« (1964) Johna Newlove. Cikel je – tako kot Newlovovo poezijo na sploh – sicer možno razumeti kot primer konstrukcije anglo-kanadskega mita, kajti fragmentirane podobe razpotegnjenega kanadskega prostora ter divje, krute in z zimo zaznamovane dežele, ki jih uporabi Newlove, skoraj v celoti ustrezajo fryevskemu standardnemu kanadskemu imaginariju. Ena bistvenih značilnosti cikla je ambivalentno razmerje v odnosu do staroselcev in njihove mitologije. Newlove pri upodabljanju mitologije poseže po diskurzu, ki mestoma

podobno, a bolj razpršeno kot Pratt, parafrazira, včasih citira, predvsem pa mimikrira pretekle antropološke opise indijanskih mitov, in sicer z dvema nasprotnima učinkoma: na eni strani jih podobno kot Pratt vzpostavlja kot snov, ki bi jo Kanadčani lahko vključili v svojo nacionalno identifikacijo (Potocco 212–223), na drugi strani pa tudi kot kritiko kolonialistične perspektive zgodovinskih opisov staroselcev (Weingarten). S tem, ko Newlove v sebi že polifone predstave indijanske mitologije združuje s citati in parafrazami, ki jih prevzema iz zgodovinopisnih oziroma antropoloških virov, predvsem iz zapisov Georga E. Hyda (1822–1968) in Davida Thompsona (1870–1857) in včasih v opisih mitologije privzema njuno perspektivo, mitologijo na paradoksalen način historizira. Občutek historizacije je še močnejši v nekaterih drugih njegovih pesmih in ciklih, kjer so zapisi o Indijancih združeni z referencami na zgodovinske dogodke, zlasti na že omenjena prerijska upora (1869–1870 ter 1885), v katerih so poglavitno vlogo odigrali métisi ter nekatera indijanska plemena (Tetonski Siouxji, Creeji).

Pesnitev »The Pride« tako ne brez ambivalentnega stališča prikazuje indijanske mitologije ter indijansko perspektivo kot enega od možnih virov skupne kanadske zgodovinske dediščine in v tem polemizira s Prattovim centralističnim anglo-kanadskim mitom. V tej spremembi in v spremembi funkcije citata in pastiša zgodovinskih virov lahko vidimo napoved tistega, kar se je dovršilo v kanadskih zgodovinskih romanih in romanih, ki vključujejo zgodovinsko naracijo, po letu 1970 – posebej tam, kjer so romanopisci tako kot Newlove posegali po snovi obeh prerijskih uporov.

Roman po letu 1970: nekaj primerov

Roman *Beautiful Losers* (*Lepi zgubljeni*, 1966) Leonarda Cohena ne omogoča nedvoumne žanrske umestitve, so pa v njem prvine sodobnega romana, predvsem tematizacija kvebeškega separatizma, združene z za roman konstitutivnimi odseki, osredinjenimi okoli zgodovinske snovi. Ti so, tako kot v Prattovi pesnitvi *Brébeuf and his Brethren*, povezani z jezuitskimi misijoni, vendar so osredinjeni na spreobrnjenko in svetnico indijanskega rodu Kateri Tekakwitha. Žarišče Cohenove pripovedi se pomenljivo premakne z evropskih kolonizatorjev na prvotne naseljence, kljub dejstvu, da sta oba pripovedovalca romana pripadnika »utemeljitvenih« etničnih skupin, tj. angleške in francoske. Neimenovani prvoosebni pripovedovalec in protagonist, antropolog, je poročen z mlado Indijanko Edith, katere identiteta ter identiteta Kateri/Catherine se proti koncu romana zlijeta v mitično figuro Izide. Zlitje indijanskih oseb z egipčansko mitično figuro, preneseno v Kanado prek kulturne tradicije evropskega kontinenta, kaže na drugačen odnos pripovedovalca od tistega v Prattovi potlačitvi perspektive starosel-

cev. Podoben je Newlovovi strategiji v drugi pesmi iz cikla »The Pride«, kjer govorec pesmi, ki sicer oponaša Hydov diskurz, indijanske mitične živali opisuje z atributi, ki jih prenaša iz rimsko-grške mitologije (Wood 234); oboje deluje kot premik iz položaja nekoga zunanjega v položaj nekoga, ki sodeluje, iz zgodovinarja v sotorca mita (Fee 16–17).

A to je le eden od pokazateljev, ki kažejo na spremembo pripovedovalčevega razumevanja zgodovine Kanade in procesa kolonizacije. Po mnenju Stephanie McKenzie Cohenov roman bralce že na začetku opozarja, da je zgodovina del sooblikovanja mita (McKenzie 116), in sicer z govorom pripovedovalca, ki zagotavlja, da je žensko, ki je njegova erotična obsesija, »prišel rešit pred jezuiti« (Cohen 12). Kot pokaže preostanek poglavja, Tekakwitho rešuje pred procesom zgodovinskih in religioznih interpretacij, ki so na subtilen način prikazane kot možne napačne interpretacije in kot njihova prisvojitve, v nesorazmerju tudi z vlogo Indijanca v sodobnosti:

I don't know what they are saying about you these days because my Latin is almost defunct. [...] A note by one Ed. L., S.J., written in August 1926. But what does it matter [...] Catherine Tekakwitha, what care we if they cast you in plaster? [...] Your brethren have forgotten how to build [birch-bark canoes] (Cohen 13).

Sprememba pripovedne strategije je zaznavna predvsem v rabi zgodovinskih virov. Življenje Tekakwithe je izrecno postavljeno v kontekst zgodovine kolonizacije, prav tako v širši kontekst evropske in svetovne zgodovine. Tudi zgodovinska kontekstualizacija življenja Tekakwithe – tako kot vrsta drugih referenc – se pojavlja kot parodija, v tem primeru kot parodija romantiziranih opisov Kanade, ki jih v ciklu »Samuel Hearne in Wintertime« na nekoliko drugačen način ironizira tudi Newlove.⁴ Cohen romantizirani opis, denimo, začne takole:

It was a lovely day in Canada, a poignant summer day; so brief, so brief. it was 1664, sunny, dragonflies investigating the splash of paddles, porcupines sleeping on their soft noses, black-braided girls in the meadow plaiting grass into aromatic baskets

in ga konča z eksplicitno ironično kontekstualizacijo:

The world was about two billion years old but mountains of Canada were very young (Cohen 54).

Parodija je zaznavna tudi v naslednji hiperbolizirani kontekstualizaciji:

The cabins of the village were empty. It was spring. It was 1675. Somewhere Spinoza was making sunglasses. In England, Hugh Chamberlen was pulling babies out with a secret instrument, bostetrical forceps [...] Marquis de Laplace was looking at the sun prior to his assumption that the sun rotated at the very begin-

ning of existence [...] The fifth reincarnation of Tsonq Khapa achieved temporal supremacy: the regency of Tibet was handed to him by Mongolia, with the title Dalai Lama. There were Jesuits in Korea [...] Twenty years before we remark the first outbreak of syphilis in Boston [itn.] (Cohen 88–89)

Na koncu romana se glavni junak razkroji v film o Rayu Charlesu, ki je projiciran čez nebo, in s tem po mnenju Linde Hutcheon simbolno kapitulira pred silnicami, ki ga spreminjajo v žrtev, tudi zato, ker se junakova kanadska identiteta spreminja v ameriško filmsko fikcijo. S to fantastično, a tudi ironično podobo transfiguracije je slednjič parodiran standardni, pogosto kritizirani vzorec žrtve, katerega transformacijo v romanu opaža Linda Hutcheon, ki pa ga je kot tipični kanadski literarni vzorec šele nekaj let kasneje predpostavila Atwoodova (Atwood, *Survival* 35–38; Hutcheon 45–46). Vsekakor parodija in ironija v tovrstnih odlomkih več kot očitno onemogočata kakršno koli možnost objektivnega govora o zgodovini.

Cohen eksplicitno izpostavlja zgodovinske vire, ki jih citira ali parafrazira, z direktno navedbo, pogosto s prehodom iz angleškega v jezik vira, navadno francoščino, ali pa kar s celim katalogom: »The two principal sources of her life are the Jesuit Fathers Pierre Cholenec and Claude Chauchetière [...] Of P. Chauchetière we have *La Vie de la B. Catherine Tekakouita, dite à présent la Sainte Sauvegesse*, written in 1695 [itn.]« (Cohen 103). Tudi njegova postmodernistična intertekstualnost kajpak ne želi ustvarjati vtisa objektivne pripovedi – kot to želi Prattova naracija –; različne zgodbe o Tekakwithi, vključno s pripovedovalčev, so predstavljene kot možne pripovedi in zgodovinske interpretacije. Dovolj jasno je to razvidno že v uvodnih stavkih knjige, ki se začne z nizom vprašanj, kako opredeliti obstoj Tekakwithe. Ne le, da pripovedovalec postavlja pod vprašaj opise in poimenovanja Tekakwithe, ki bodo kasneje citirani kot del besedilnih virov, marveč se sprašuje tudi o svoji zmožnosti reinterpretacije zgodovinske zgodbe:

Catherine Tekakwitha, who are you? Are you (1656–1680)? Is that enough? Are you the Iroquis Virgin? Are you the Lily of the Shores of the Mohawk river? Can I love you in my own way? [...] Do I have any right to come after you with my dusty mind full of the junk of maybe five thousand books? (Cohen 11)

Vse od začetka so citati in parafraze predstavljeni kot del pripovedovalčevega erotičnega delirija. Del delirija je apokrifna zgodba o Catherininem obisku slavnostne večerje v Quebecu, na kateri se vinski madež njenega prevrnjenega kozarca razmaže čez celo sobo in svet. Pripovedovalec takoj prizna, da zgodba ni zabeležena v nobeni od uradnih biografij Tekakwithe, iz katerih črpa in katerih katalog nato sestavi (Cohen 101–103). Vendar jo obravnava kot enako avtentično. Celoten zadnji del romana je podan

kot halucinatorična pripoved junakovega sifilitičnega prijatelja F., ki svoj vrh doživi v ekscesivni, skrajno ironični rabi zgodbe o mučenju očev Brébeufa in Gabriela Lalemanta. Zgodba je predstavljena kot spomin na šolsko lekcijo, citirano pa je le tu in tam spremenjeno poročilo iz Parkmanove zgodovine jezuitov. Takole se glasi odlomek izvirnika:

On the afternoon of the sixteenth, – the day when the two priests were captured, – Brébeuf was led apart, and bound to a stake. [...] The Iroquois, incensed, scorched him from head to foot, to silence him; whereupon, in the tone of a master, he threatened them with everlasting flames, for persecuting the worshippers of God. As he continued to speak, with voice and countenance unchanged, they cut away his lower lip and thrust a red-hot iron down his throat. He still held his tall form erect and defiant, with no sign or sound of pain; and they tried another means to overcome him. They led out Lalemant, that Brebeuf might see him tortured. They had tied strips of bark, smeared with pitch, about his naked body. When he saw the condition of his Superior, he could not hide his agitation, and called out to him, with a broken voice, in the words of Saint Paul, »We are made a spectacle to the world, to angels, and to men.« (Parkman 388–389)

Cohenova skorajda identična parafraza (navajam je le del) je uporabljena kot del seksualne orgije in zopet ironično, saj je poročilo o indijanskem mučenju jezuitov uporabljeno kot stimulans za Indijanko, protagonistovo ženo Edith, da bi bila spet sposobna doživeti orgazem:

On the afternoon of the sixteenth the Iroquois had bound Brébeuf to a stake. They commenced to scorch him from head to foot.
 - Everlasting flames for those who persecute the worshipers of God, Brébeuf threatened them in the tone of a master.
 As the priest spoke the Indians cut away his lower lip and forced a red-hot iron down his throat. He made no sign or sound of discomfort.
 They led out Lalemant. Around his naked body they had fastened strips of bark, smeared with pitch. When Lalemant saw his Superior, the bleeding unnatural aperture exposing his teeth, the handle of the heated implement still protruding from the seared and ruined mouth, he cried out in the words of Saint Paul:
 - We are made a spectacle to the world, to angels, and to men. (Cohen 172)

Kot je videti, Cohen uporablja enako strategijo citiranja in izdatnega parafraziranja zgodovinskih virov, kakršno smo srečali pri Prattu, a s popolnoma drugačnim učinkom. Namesto da bi oblikoval nacionalni mit, roman *Beautiful Losers* postaja igra, ki – tako ugotavlja McKenziejeva – bralca sili k »prevpraševanju o naravi resnice in njenega razmerja do nastajanja zgodovine« (McKenzie 118): kot reakcija na svoje besedilne vire in iz njih izhajajoče modele enovite zgodovinske realnosti.

Podobne, a ne povsem identične težnje kažeta zgodovinska romana Rudyja Wiebeja (1934), katerih snov sta upora métisov in Indijancev, ki ju

tematizira Newlove, Pratt pa skoraj scela zmolči. V romanu *The Scorched-Wood People* (1977) zgodbo o vodji uporov Louisu Rielu prenaša prvoosebni pripovedovalec, pesnik in métis Pierre Falcon (1793–1876). Ta v nasprotju z zgodovinsko izpričanim Falconom ni omejen s časom in prostorom, njegova transgresija časa in prostora pa priča o dveh vidikih romana. Marie Vautier opozarja, da pripovedovalec Falcon del pripovedi sodeluje kot udeleženec zgodbe, o kateri pripoveduje in znotraj katere prepeva svoje »norčave, ironične in kvantaške pesmi«, v drugem delu pa pripoveduje kot oddaljeni opazovalec in komentira življenje in usodo métisov v dvajsetem stoletju (Vautier 66). Ali pa razpravlja o usodi Kanade, kot v sledečem odlomku, v katerem se obregne ob obe glavni figuri po ustanovitvi Konfederacije, Macdonalda in Georga-Étienna Cartiera, ter ob njuna kipa, ki sta bila postavljena šele po smrti zgodovinskega Falcona:

I always wanted to write a song about those two, the slickest [...] political operators Canada would ever see, actually forging the second largest nation in the world out of a small complex of confronting hatreds rebalanced at every election with infinite care. They had sufficient earthly reward for their work, I think. And when they went on to whatever they truly deserved, in Ottawa they each received a statue at either end of Parliament Hill [...] They were Canada's greatest statesmen and her greatest rogues [...] they juggled the first Canadian chances into such a mess that the impossibilities of bilingual Confederation were shaken down into the practical manipulations of staying in power forever, if possible. (Wiebe 88)

Včasih svoje pripovedovanje prekine z ironičnim komentiranjem zgodovinopisnega poročanja o dogodkih, ki jih sam popisuje:

I know of no historian who has commented on this to say the least strange legal distinction that men who shot and killed Canadian soldiers only intended to wage war while Riel whom no witness had ever seen with anything more than a cross or a pen [...] had actually waged war (Wiebe 315–316).

Vautierova zatrjuje, da Falcon s poudarjeno polemiko z drugimi zgodovinskimi interpretacijami izpostavlja zavedanje, da se njegova perspektiva in njegova različica zgodovine razlikujeta od tradicionalnih različic zgodovine (Vautier 71–72). Falcon subvertira nacionalni mit povprečnega Kanadčana, zlasti v odnosu do železnice in še posebej do Macdonalda. Že v zgoraj navedenem odlomku o Macdonaldu in Cartieru smo bili priče drugačni, manj državniški podobi obeh politikov; še jasneje se to izkaže ob namigovanju, da je Rielov upor Macdonaldu koristil kot sredstvo za maskiranje lastnih interesov (Wiebe 274).

Po mnenju Vautierove Falcon z rušenjem »velikih oseb« kanadske zgodovine zavestno gradi alternativni zgodovinski in mitološki svet, ki se na-

mesto na Macdonalda osredini na Riela. Prav tu lahko vidimo drugi, nemara pomembnejši vidik transhistorizirane naracije Falcona. Falcon samoumevno nadaljuje homodiegetično pripoved tudi ob drugem Rielovem uporu, do katerega je prišlo skoraj deset let po smrti zgodovinskega Falcona – kotorej Falcon kot protagonist zgodbe v uporu ni več mogel biti prisoten. Dvoumnost svoje pripovedovalske pozicije poudarja sam Falcon:

During my lifetime I was given many songs, and I have often prayed to the Good Father [...] You gave me so many songs of people [...] give me this song too. [...] I prayed for that for some years, and that song of Riel was not given me until I lay on my deathbed« (Wiebe 140).

Tako transhistorizacija njegove naracije dobiva simbolno vlogo, Falcon pa postaja kolektivni glas métisov in njihove izpovedi ob edinem velikem trenutku njihove zgodovine.

Če Cohen ruši standardno zgodovinsko interpretacijo jezuitskega pokristjanjevanja zato, da jo zaplete v neobvezno igro radikalno dialoških, a tudi fikcionaliziranih interpretacij zgodovine, je namen Falconove pripovedi izpostaviti predvsem eno od zamolčanih verzij zgodovine. Zdi se, da je to razvidno tudi v Wiebejevi rabi dokumentarnih virov, tj. pisem, spominov, zapisnikov sodišča itn., ki jih je neprikrito – vendar ne izpostavljeno – mogoče zaznati v besedilu. Na skoraj enak način je raba dokumentarnih virov vpletena v drugi Wiebejev roman, *The Temptation of Big Bear* (1973). Raba virov pri Wiebeju poskrbi za vnos dialoškosti v romaneskno tkivo. Na podoben način se v romanu *Alias Grace* (1996) Margaret Atwood pojavljajo zgodovinski dokumenti – odlomki iz dnevnika Susanne Moodie, natisnjena pričevanja za umor obsojene Grace Marks, časopisna poročila ipd. –, pri čemer se namenoma prepletajo s fiktivnimi poročili glavne junakinje Grace in drugega pripovedovalca, doktorja, ki raziskuje njen primer. Po mnenju Jennifer Murray takšen preplet zadostuje, da *Alias Grace*, tako kot nedvomno velja tudi za Cohenov roman, uvrstimo v zvrst historiografske metafikcije, saj v skladu z definicijo Hutcheonove izkazuje »teoretsko samozavedanje, da sta zgodovina in fikcija zgolj konstrukt«. Povrh vsega z metaforo šivanja kaže tudi, da narativizacija zgodovine nikoli ne more biti objektivna (Murray 66).

Nezmožnost objektivne naracije je brez dvoma v ospredju tudi v obeh Wiebejevih romanih. Toda »šivanje« dokumentarnih virov in fikcijskih posegov Pierra Falcona ali Velikega medveda (v romanu *The Temptation of Big Bear*) ob razpiranju dialoškosti stališč izpostavlja tudi njihovo omejitvev. Na eni strani se Wyile strinja z mnenjem Penny van Toorn, da se heteroglosija spreminja v prevlado monološke vizije menonitskega pacifizma (Wyile, *Speculative* 177), zlasti tam, kjer pripovedovalec v konfliktu med Rielovim

jezikom sovraštva in Rielovim jezikom ljubezni naklonjenost usmerja v slednjega. Po drugi strani Wyile opozarja na kompleksni položaj razmerja med stanjem govornega jezika in pismenosti, ki se izraža prav v aktu pripovedovanja pri Falconu in Velikem medvedu. Wiebe prikazuje razdaljo, ki vlada med obojima, zato zlasti v Falconovi naraciji oralna kultura in jezik pismenosti sicer soobstajata, a sta v nenehni napetosti. Četudi je pismenost povezana z racionalizmom, nasiljem in monološkostjo, jo Falcon slej ko prej mora uporabljati, saj lahko le z njeno pomočjo zapiše protikolonialistično, alternativno zgodovino prerije (Wyile, *Speculative* 177–180). Ta pa je očitno v ospredju obeh Wiebejevih romanov.

E. J. Pratt je gotovo osrednja figura kanadskega pesništva in kanadske verzificirane naracije. O tem ne priča le dejstvo, da je njegovo podobe vplivalo na opredelitev kanadskega imaginarija pri Fryju ali Atwoodovi; definicijo t. i. *dokumentarne pesmi* je Dorothy Livesay podkrepila skoraj izključno s primeri iz Prattovih pesnitev. Pesnitvi sta v kritištvu in v poeziji spodbudili pozitivne, a tudi polemične odzive; pesnik F. R. Scott v pesmi *All the Spikes But the Last* Prattu že tri leta po objavi izvirne pesnitve očita, da je v svoji različici mita o železnici spregledal trud kitajskih delavcev. Eno svojih pomembnejših pesmi Prattu nameni tudi Cohen.

Še zlasti zaradi debate o *dokumentarni poeziji* lahko tako za Cohena kot za Wiebeja predpostavimo, da so bile Prattove narativne strategije vsaj eden od vzorcev, ki sta jih uporabljala v romanih, analiziranih v pričujočem prispevku, posebej s tem, ker v njih uporabljata tudi isto zgodovinsko snov (jezuiti, gradnja železnice). A če je imela zvestoba zgodovinskim virom pri Prattu namen izdelati enovito mitsko pripoved, ima enaka strategija pri Cohenu in Wiebeju namen rušenja Prattovega nacionalnega mita in vzpostavljanja nedefiniranega, fikcionaliziranega množstva zgodovin (pri Cohenu), ali pa, kakor tudi pri Newlovu, alternativne, Prattovi konkurenčne zgodovine.

Pripovedne strategije v Cohenovem obravnavanem romanu in pri Rudyju Wiebeju lahko vidimo kot primer težnje v kanadski literaturi k multipliciranju zgodovinskega izkustva (Wyile, *Speculative* 7 isl.). V drugi polovici dvajsetega stoletja – kot ugotavlja Daniel Francis – so bili jedrni miti kanadske zgodovine neusmiljeno razkriti in angleška Kanada potrebuje nov niz pripovedi, ki bi odsevale veliko mnogovrstnejšo in ne po vsej sili poenoteno družbo (Wyile, *Speaking* 6). Citat in parafraza daljših odlomkov zgodovinskih virov tako postanejo pomembni, četudi ne edini možni način dekonstrukcije obstoječih nacionalnih mitov. Avtorji, kot so Thomas Wharton, Robertson Davies, Jane Urquhart, John Steffler idr. pa v svojih delih ponujajo alternativne zgodovine mitom o Kraljevi kanadski policiji (RCMP), železnici, nekonfliktnem sobivanju belcev s staroselci, kanadski zmagi nad ameriško invazijo leta 1812 itn.

OPOMBE

¹ Čeprav ekonomski motiv irokeških napadov nikjer ni pisno dokumentiran, je jasno vsaj to, da je politika francoskega trgovanja in pokristjanjevanja (omejeno oboroževanje Huronov) bistveno vplivala na končni izid t. i. »irokeških vojn« (gl. Parrott).

² T. i. métiš(i) so sicer mešanci med Indijanci in prvotnimi, pretežno francoskimi naseljenci, ki pa so osnovali trajne skupnosti, tako da jih včasih razumemo celo kot posebno pleme Indijancev, kakor so se pogosto razumeli tudi sami.

³ Rielova obsodba po t. i. severozahodnem uporu (1885) je tudi pri Prattu prikazana kot del logičnega zaporedja; med ontarijskim prebivalstvom in Macdonaldovimi političnimi privrženci je bila razumljena kot zadoščenje za Rielovo napako izpred petnajstih let, ko je kot vodja t. i. odpora pri Rdeči reki brez pravega povoda ukazal usmrtitev svojega nasprotnika, oranževca Thomasa Scotta. Prav na to logično zaporedje se osredinja Macdonaldova reminiscenca pri Prattu, ko zapiše: »but must sound / Crash the Satanic game, reverberate / A shot fifteen years after it was fired, / And culminate its echoes with the thud / Of marching choruses outside his window: // 'We'll hang Riel up the Red River [...] The noose was for the shot: 'twas blood for blood; The death of Riel for the death of Scott« (Pratt 234–235). **Rielova obsodba je sicer sprožila odkrito nelagodje frankofonega prebivalstva in posredno pripomogla k vzponu Macdonaldovega naslednika Wilfrieda Laurierja.**

⁴ Newlove zapiše: »It is a romantic world / to readers of journeys / to the Northern Ocean –/ especially if their houses are heated / to some degree, Samuel« (Newlove 79).

LITERATURA

- Atwood, Margaret. »On Writing Poetry: Waterstone' Poetry Lecture«. *O.W. Toad – Margaret Atwood Reference Site*, Inc. 1995. Splet 13. 7. 2005. <<http://www.owtoad.com/>>
- . *Survival: a thematic guide to Canadian literature*. Toronto, Ontario: McClelland & Stewart, 1996.
- Buitenhuis, Peter. »E.J. Pratt and his work«. *Canadian writers and their works: poetry series*. Ur. Robert Lecker, Jack David, Ellen Quingley. Toronto: ECW Press, 1987. 109–156.
- Cameron, Barry. »Theory and Criticism, Trends in Canadian Literature«. *Literary history of Canada*. 2. izd. Ur. William New. Toronto: University of Toronto Press, 1990.
- Cohen, Leonard. *Beautiful Losers*. London: Panther, 1972.
- Djwa, Sandra. »Introduction«. *Complete poems of E.J. Pratt: A Definitive Edition*. Ur. Sandra Djwa, Gordon Moyles. Toronto: University of Toronto Press, 1989. Vol. 1. xi–xlvi.
- Fee, Margery. »Romantic Nationalism and the Image of Native People in Contemporary English-Canadian Literature«. *The Native in Literature: Canadian and Comparative Perspectives*. Ur. Thomas King, Cheryl Calver, Helen Hoy. Toronto: ECW Press, 1987.
- Flynn, Kevin. »The Railway in Canadian Poetry«. *Canadian Literature* 174 (2002): 70–95.
- Frye, Northrop. *Anatomija kritičstva*. Ljubljana: LUD Literatura, 2004.
- . »Conclusion«. *Literary History of Canada: Canadian Literature in English*. Ur. Carl F. Klinck. Toronto: University of Toronto Press, 1965. 821–849.
- . *The Bush Garden*. [Toronto]: Anansi, 1971.
- Gadpaille, Michelle. »Thematics and its aftermath: A meditation on Atwood's Survival.« *Primerjalna književnost* 37.3 (2014): 165–177.
- Harker, W. John. »Canadian Literature in Canadian Schools: From the Old to the New Internationalism«. *Canadian Journal of Education / Revue canadienne de l'éducation* 12.3 (1987): 417–427. Splet 17. 5. 2011. <http://www.jstor.org/stable/1495233?seq=1#page_scan_tab_contents>

- Hatch, Ronald. »Narrative Development in the Canadian Historical Novel«. *Canadian Literature* 10 (1986): 79–96.
- Heidenreich, C.E. »Huron - Wendat«. *The Canadian Encyclopedia*. Historica Canada. 2011. Splet. 8.6. 2011. <<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/huron/>>
- Hillmer, Norman. »Statute of Westminster: Canada's Declaration of Independence«. *The Canadian Encyclopedia*. Historica Canada. 2013. Splet. 30. 3. 2015. <<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/statute-of-westminster-canadas-declaration-of-independence-feature/>>
- Hodgetts, A. B. *What culture?: What heritage? A study of civic education in Canada*. Toronto: Ontario Institute for Studies in Education, 1969.
- Hutcheon, Linda. »Beautiful Losers: All the Polarities«. *Canadian Literature* 59 (1974): 42–56.
- Jurak, Mirko. »Northrop Frye in Margaret Atwood: Njun odnos do kanadske samobitnosti in kulture.« *Zbornik ob sedemdesetletnici Franceta Bernika*. Ljubljana: ZRC SAZU, 1997. 227–240.
- Klinck, Carl, ur. *Literary History of Canada: Canadian Literature in English*. Toronto: University of Toronto Press, 1965.
- Lecker, Robert. »The Canonization of Canadian Literature: An Inquiry into Value«. *Critical Inquiry* 16.3 (1990): 656–671. Splet. 14. 6. 2011. <http://www.jstor.org/stable/1343645?seq=1#page_scan_tab_contents>
- Massey, Vincent. »Report of the Royal Commission on National Development in the Arts, Letters, and Sciences«. *Royal Commission on National Development in the Arts, Letters, and Sciences 1949-1951*. Library and Archives Canada. 1951. Splet 14. 6. 2011. <<https://www.collectionscanada.gc.ca/massey/h5-400-e.html>>
- McKenzie, Stephanie. *Before the Country: Native Renaissance, Canadian Mythology*. University of Toronto Press, 2007.
- McKinnon Pfaff, Catherine. »Pratt's Treatment of History in 'Towards the Last Spike'«. *Canadian Literature* 97 (1983): 48–71.
- Murray, Jennifer. »Historical Figures and Paradoxical Patterns: The Quilting Metaphor in Margaret Atwood's Alias Grace«. *Studies in Canadian Literature / Études en littérature canadienne* 26.1 (2001): 65–83. Splet 13. 4. 2015. <http://www.academia.edu/11122999/Historical_Figures_and_Paradoxical_Patterns_The_Quilting_Metaphor_in_Margaret_Atwood_s_Alias_Grace>
- Newlove, John. *Apology for absence: selected poems 1962-1992*. Erin, Ontario: Porcupine's Quill, 1993.
- Nyland, Agnes C. »Pratt and History«. *The E. J. Pratt Symposium*. Ur. Glenn Clever. Ottawa: University of Ottawa Press, 1977. 105–116.
- Pacey, Desmond. »The Writer and His Public«. *Literary history of Canada: Canadian literature in English*. Ur. Carl F. Klinck. Toronto: University of Toronto Press, 1965. 477–495.
- Parkman, Francis. *The Jesuits in North America in the Seventeenth Century*. Boston: Little, Brown, and company, 1879. Splet 1. 4. 2015. <<http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=loc.ark:/13960/t7rn3z72x;view=1up;seq=7>>
- Parrott, Zach. »Iroquois Wars«. *The Canadian Encyclopedia*. Historica Canada, 2006. Splet 3. 4. 2015. <<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/iroquois-wars/>>
- Potocco, Marcello. *Nacionalni imaginariji: Literarni imaginariji različice nacionalnega poezija v literaturi in v literarnih kontekstih*. Pedagoški inštitut, 2012. Splet 10. 6. 2013. <http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/digitalna_knjiznica/Dissertationes_20-ISBN_978-961-270-132-1_PDF/DK_CC%202.5-Dissertationes_20-ISBN_978-961-270-132-1.pdf>
- Pratt, Edwin J. *Complete poems 2*. Ured. Sandra Djwa. Toronto: University of Toronto Press, 1989.

- Rae, Ian. *From Cohen to Carson: The Poet's Novel in Canada*. Montreal, Kingston: McGill-Queen's University Press, 2008.
- Rajan, Bachalandra. »Theory and Criticism, Trends in Canadian Literature«. *Literary history of Canada*. 2. izd. Ur. William New. Toronto: University of Toronto Press, 1990. 133–158.
- Redekop, Magdalene. »Authority and the Margins of Escape in Brébeuf and His Brethren«. *Open Letter* 6.2-3 (1985): 45–60.
- Ricoeur, Paul. *Oneself as Another*. Prev. Kathleen Blamey. Chicago, London: University of Chicago Press, 1992.
- Ross, Malcolm. *The impossible sum of our traditions: reflections on Canadian literature*. Toronto: McClelland and Stewart, 1986.
- Selby, Joan. »The Transmutation of History«. *Canadian Literature* 6 (1960): 32–40.
- The Jesuit relations and allied documents: travels and explorations of the Jesuit missionaries in New France, 1610-1791. Volume 10*. Cleveland: Burrows Bros. Co., 1897. Splet 3. 4. 2015. <<https://archive.org/details/jesuitrelationsa10thwa>>
- The Jesuit relations and allied documents: travels and explorations of the Jesuit missionaries in New France, 1610-1791. Volume 8*. Cleveland: Burrows Bros. Co., 1897. Splet 3. 4. 2015. <http://archive.org/details/cihm_07542>
- Thompson, Lee Briscoe. »Lands Without Ghosts: Canadian and Australian Historical Poetry«. *The history and historiography of Commonwealth literature*. Ur. Dieter Riemenschneider. Tübingen: G. Narr, 1983. [167]–175.
- Thompson, Lorraine. »Canadian Learning Materials in Elementary and Secondary Education - A Literature Review«. *SSTA Research Centre Report #S16*. Saskatchewan School Boards Association, 2011. Splet 20. 5 2011. <<http://www.sakschoolboards.ca/old/ResearchAndDevelopment/ResearchReports/Curriculum/s16.htm>>
- Tschachler, Heinz. »The Cost of Story, Ideology and Ambivalence in the Verse Narratives of E.J. Pratt«. *Canadian Literature* 122–123 (1989): 93–106.
- Vautier, Marie. »Fiction, Historiography and Myth: Jacques Godbout's Les têtes à Papineau and Rudy Wiebe's The Scorched-Wood People«. *Canadian Literature* 110 (1986): 61–78.
- Weingarten, J. A. »'A Half-Understood Massiveness': Revisiting John Newlove's 'The Pride'«. *Studies in Canadian Literature / Études en littérature canadienne* 38.1 (2013): 113–135. Splet 1. 4. 2015. <<http://www.sciary.com/journal-scientific-canadianliterature-article-190115>>
- Wiebe, Rudy. *The Scorched-Wood People*. Toronto: McClelland & Stewart, 1977. (The New Canadian Library.)
- Wood, Susan. »Participation in the Past: John Newlove and 'The Pride'«. *Essays on Canadian Writing* 20 (1980): 230–240.
- Wyle, Herb. *Speaking in the Past Tense: Canadian Novelists on Writing Historical Fiction*. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press, 2007.
- — —. *Speculative Fictions: Contemporary Canadian Novelists and the Writing of History*. Montreal & Kingston: McGill-Queen's University Press, 2002.

Strategies of the Canadian Historical Novel

Keywords: literature and history / Canadian literature / poetry / Pratt, E. J. / historical novel / national identity

The article is grounded in the premise that the historical narrative in Canadian literature strives to either forge a unifying national myth or deconstruct it. It opens by discussing two examples of historical narrative in the form of the long poem. John Newlove historicizes the Native American mythology that he deploys by adopting the perspective of historical accounts (by G. Hyde and D. Thompson) and by referring to historical events (the North-West Rebellion). E. J. Pratt attempts to create a national mythological narrative in his renowned long poems *Brébeuf and his Brethren* and *Towards the Last Spike*. Although he extensively paraphrases and quotes the historical sources on the subject, they are unobtrusively woven into the narrative. Pratt thus conceals the fictional additions and the omissions of historical references, and consequently constructs a bicultural national myth at the expense of suppressing the perspective of the indigenous peoples as well as the historical trauma of French Canadians. Following the 1960s, when Canadian nationalism reached its apex and the national interpellation was dispersed into various cultural institutions, fiction lost momentum as a creator of national myth. For example, an analysis of Leonard Cohen's *Beautiful Losers* and Rudy Wiebe's *The Scorched-Wood People* and *The Temptation of Big Bear* shows that both authors employ a narrative strategy comparable to the one used by Pratt by extensively paraphrasing and quoting historical sources, but the effect is rather to deconstruct the existing national myth into a play of various possible histories (Cohen), or to construct an alternative, previously suppressed version of history (Wiebe). The article argues that despite the change in the function of the narrative strategy, Pratt may be seen as one of the sources for the use of paraphrasing and quoting.

Oktober 2015